

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Мелітопольського
державного педагогічного
університету імені Богдана
Хмельницького
від 01.11.2019 року № 36/01-05

УХВАЛЕНО
На засідання Вченої ради
Мелітопольського державного
педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького
від 30.10.2019 року протокол № 6
Голова Вченої ради
А.М.Солоненко

ПОЛОЖЕННЯ

про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Положення про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (далі – Положення) є складовою частиною нормативно-організаційної документації університету та призначено для здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників.

Положення про запобігання академічному плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (далі – університет) розроблено відповідно до Конституції України, Закону України «Про вищу освіту» зі змінами та доповненнями, Закону України «Про авторське право і суміжні права» зі змінами та доповненнями, Закону України «Про інтелектуальну власність» зі змінами та доповненнями.

1. Загальні положення

1.1. Дане Положення спрямоване на забезпечення академічної доброчесності та формування академічної етики та поваги до об'єктів права інтелектуальної власності і покликане сприяти впровадженню практики належного цитування через визначення поняття та форм плагіату, методів запобігання його поширенню, запобігання поширенню різних форм плагіату;

процедури розгляду та фіксування фактів академічного плагіату, запобігання фактам необ'єктивного оцінювання здобувачів вищої освіти під час реалізації освітньої програми (ОП).

1.2. Забезпечення академічної доброчесності та формування академічної етики та поваги до об'єктів права інтелектуальної власності є частиною внутрішньої системи забезпечення якості закладу вищої освіти (ЗВО) і передбачає такі елементи:

- *політика, стандарти та внутрішня нормативна база ЗВО з цього питання;*
- *інституційне забезпечення;*
- *інформаційно-технологічні засоби.*

1.3. В цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

Автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір.

Академічний плагіат – навмисне відтворення викладачем, докторантом, аспірантом або студентом у письмовій або електронній формі чужого твору, опублікованого на паперовому або офіційно оприлюдненого на електронному носії, повністю або частково, під своїм іменем без посилання на автора.

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»).

Твір – загальний термін для позначення результату творчої діяльності людини у науковій, літературній і художній сферах, який представлений на паперових носіях та в електронному вигляді, у тому числі в мережі Інтернет.

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Види плагіату:

- копіювання інформації іншого автора та видання роботи за свою без оформлення цитування;
- дослівне копіювання чужої роботи у свою без належного оформлення цитування;
- парафраза – переказ своїми словами тексту іншого автора, суть якого полягає в заміні слів та знаків; , -
- компіляція – процес написання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел.

2. Політика, стандарти та внутрішня нормативна база ЗВО

До нормативної бази ЗВО з питань забезпечення академічної доброчесності та формування академічної етики та поваги до об'єктів права інтелектуальної власності відносяться ст. 34,41,54 Конституції України, ст. 6, 69 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року №1556-XII, ст. 10, 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 року із змінами та доповненнями.

Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності та формування академічної етики та поваги до об'єктів права інтелектуальної власності передбачають такі **механізми моніторингу дотримання академічної доброчесності:**

- перевірка письмових робіт з метою виявлення текстових та інших запозичень без коректних посилань;
- рецензування наукових текстів перед публікацією;
- анонімне опитування здобувачів вищої освіти щодо наявності/відсутності порушень академічної доброчесності;
- перевірка на плагіат курсових і дипломних робіт перед захистом з визначенням відсотку оригінальності.

Заходи із популяризації академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти:

- залучення співробітників та студентського самоврядування Університету

до заходів із запобігання академічного плагіату в навчальних, наукових, методичних розробках, в монографічних виданнях, навчальних колективних працях, в аудиторній роботі та інших можливих формах оприлюднення наукової інформації різних рівнів;

- включення до дисципліни «Основи науково-педагогічних досліджень» розгляд теми з дотримання академічної доброчесності та формування академічної етики та поваги до об'єктів права інтелектуальної власності з формуванням у здобувачів навички академічного письма та коректного посилання на запозичення наукових текстів;
- розроблення чітких і зрозумілих критеріїв оцінювання з дисциплін, що викладаються, їх оприлюднення та виконання в навчальній діяльності;
- процедури реагування на такі порушення і притягнення до академічної відповідальності та ін.

Експертиза результатів академічної діяльності на предмет вмісту плагіату та відповідності вимогам чинного законодавства України про захист авторських і суміжних прав здійснюється особами, відповідальними за цей напрям роботи структурних підрозділів таким чином:

- у структурному підрозділі університету визначаються особи, відповідальні за перевірку результатів академічної діяльності суб'єктів освітнього процесу;
- відповідальні перевіряють подані роботи на наявність плагіату за допомогою комп'ютерних програм та подають керівникам підрозділів звіт, для подальшого прийняття рішення щодо допуску матеріалів до публічного оприлюднення;
- рекомендовані показники оригінальності для звіту: (більше 70% - робота оригінальна та рекомендується до оприлюднення; від 60-70% - робота задовольняє вимогам, але необхідно перевірити відповідність посилань та запозичень; 50-60% - робота рекомендується до оприлюднення після необхідних доопрацювань; менше 50% - робота не рекомендується до оприлюднення та потребує суттєвої переробки);

– керівники структурних підрозділів у 10-ти денний термін після отримання інформації від відповідального, повинні прийняти рішення з відповідною фіксацією його у документах підрозділу щодо допуску до публічного оприлюднення матеріалів, які не відповідають рекомендованим показникам оригінальності.

Розгляд спірних питань з академічної доброчесності та наукової етики у взаєминах індивідуального (студент, аспірант, докторант, викладач та ін.) і колективного суб'єкта освітнього процесу покладається на Комісію з питань наукової етики та запобігання академічного плагіату в академічній діяльності МДПУ ім. Б. Хмельницького.

Основні засади діяльності університету в сфері права інтелектуальної власності та їх захисту

Набуття, охорона та захист прав Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та учасників освітнього процесу щодо результатів наукової, науково-технічної та інших видів діяльності забезпечуються відповідно до чинного законодавства України.

Університет має право розпоряджатися майновими правами інтелектуальної власності на об'єкти права інтелектуальної власності.

Витрати, понесені Університетом у зв'язку із забезпеченням правової охорони на об'єкти права інтелектуальної власності, майнові права на які набуті в установленому законом порядку, здійснюються за рахунок власних надходжень університету.

Об'єкти права інтелектуальної власності підлягають оцінці. За результатом оцінки їх вартість відображається в бухгалтерському обліку університету в установленому законом порядку.

Університет здійснює заходи з впровадження в освітній процес, включаючи трансфер технологій, об'єктів права інтелектуальної власності, майнові права на які ним набуті.

Університет здійснює заходи із запобігання академічному плагіату –

оприлюдненню (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворенню опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

Договір про створення об'єкта права інтелектуальної власності за замовленням має визначати способи, умови та порядок здійснення відповідних майнових прав інтелектуальної власності.

3. Інституційне забезпечення.

Організаційні засади щодо запобігання академічного плагіату в освітньому процесі університету

Створити умови для запобігання та виявлення випадків академічного плагіату в освітньому процесі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Викладачам і здобувачам вищої освіти університету кафедри щорічно розробляти план заходів щодо забезпечення академічної доброчесності (заходи щодо дотримання академічної доброчесності; обговорення на засіданнях кафедри питань з популяризації академічної доброчесності та запобігання випадків її порушення (результати моніторингу); проведення оглядових лекцій, консультацій; розробка методичних рекомендацій з коректного цитування наукових доробок; контрольні заходи з дотримання академічної доброчесності, графік перевірки наукової продукції кафедри на наявність текстових збігів; аналіз тематики курсових та дипломних робіт; оновлення тем наукових проектів тощо).

Двічі на навчальний рік (наприкінці семестрів) відповідальній особі звітувати на кафедрі з проведення запланованих заходів, надавати результати проведеного моніторингу дотримання академічної доброчесності освіти постійній комісії з питань наукової етики та запобігання плагіату в освітній діяльності МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Інформаційно-технологічні засоби

Здійснювати профілактично-роз'яснювальну роботу, щодо недопущення проявів академічного плагіату в навчальних, наукових,

методичних працях, у монографічних виданнях, навчальних колективних публікаціях, в аудиторній роботі та інших можливих формах оприлюднення наукової інформації різних рівнів, засобами наступних заходів:

а) формування культури належного цитування у навчальному процесі, зокрема, актуалізація в процедурі оцінювання якості знань індивідуально-творчих форм письмової навчально-наукової діяльності (контент-аналіз літературних джерел, есе, рецензування тощо);

б) запровадження циклу просвітницьких заходів з широким обговоренням питань про запобігання академічного плагіату, із запрошенням фахівців в області захисту права інтелектуальної власності (круглих столів, флеш-мобів, мережевого спілкування та ін.);

в) запровадження практики ознайомлення здобувачів вищої освіти з вимогами до написання письмових робіт та акценту на принципи самостійності роботи над письмовими завданнями різних видів, коректного використання інформації з інших джерел та уникнення плагіату, а також правил опису джерел та оформлення цитувань;

г) формування, видання та розповсюдження методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані джерела;

д) заохочення здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників університету до використання комп'ютерних програм для самостійного виявлення некоректних запозичень з метою запобігання академічному плагіату;

є) введення до виховної роботи інституту, факультетів, кафедр заходів із формування в здобувачів вищої освіти етичних норм, що унеможливають академічний плагіат;

ж) ознайомлення науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти університету з цим Положенням.

Заходи, спрямовані на виявлення плагіату при підготовці та оприлюдненні наукових творів

(окрім дисертацій та фахових видань університету та навчальних видань):

- усі підготовлені до друку наукові твори та навчальні видання розглядаються на засіданнях (наукових семінарах) кафедр, інших структурних підрозділів, в яких працюють автори творів;
- при рекомендації твору до друку твір має бути перевірений на відсутність випадків академічного плагіату;
- висновок про не виявлення випадків академічного плагіату у творі вноситься до рішення, ухваленого засіданням (науковим семінаром);
- за об'єктивність висновку про не виявлення випадків академічного плагіату відповідальність несе керівник структурного підрозділу.

Заходи, спрямовані на виявлення плагіату при підготовці та оприлюдненні наукових періодичних видань університету:

- перед поданням на розгляд Вченої ради університету періодичного наукового видання (підручники, навчальні посібники, монографії тощо) редакційна колегія перевіряє прийняті рукописи на відсутність академічного плагіату, про що складається довідка, яку підписує голова комісії;
- за об'єктивність висновку про відсутність академічного плагіату відповідальність несе голова комісії.

Заходи, спрямовані на виявлення плагіату при рекомендації до захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів:

- при розгляді дисертації, виконаної в університеті, на засіданні кафедри проводиться перевірка дисертації та автореферату на відсутність академічного плагіату;
- висновок про відсутність академічного плагіату в дисертації, виконаної в університеті, та її авторефераті вноситься до рішення, ухваленого науковим семінаром засіданням кафедри;
- за об'єктивність висновку про відсутність академічного плагіату в дисертації виконаної в університеті, відповідальність несе науковий

керівник;

- перед прийняттям дисертації, поданої для захисту до спеціалізованої вченої ради університету, секретар спеціалізованої вченої ради та комісія, призначена спеціалізованою вченою радою для попереднього розгляду дисертації, перевіряють дисертацію на відсутність академічного плагіату;
- у висновку комісії, призначеної спеціалізованою вченою радою для попереднього розгляду дисертації, зазначається відсутність академічного плагіату в дисертації та авторефераті.

На офіційному веб-сайті університету в розділі, в якому міститься інформація про роботу спеціалізованої вченої ради, що прийняла до захисту дисертацію (опубліковану монографію) особи, яка здобуває ступінь доктора філософії (кандидата наук) або доктора наук, оприлюднюються в електронному виді:

- дисертацію (монографію) та автореферат дисертації – протягом 10 робочих днів з дати розсилки автореферату дисертації, зазначеної в авторефераті;
- відгуки офіційних опонентів – не пізніше, ніж за 10 календарних діб до дати захисту дисертації.

4. Порядок здійснення перевірки робіт із застосуванням програмного засобу (за вибором кафедри з урахуванням предметної спрямованості)

4.1. Експертиза результатів академічної діяльності учасників освітнього процесу університету на предмет вмісту академічного плагіату та відповідності вимогам чинного законодавства України про захист авторських і суміжних прав здійснюється відповідальними особами структурних підрозділів.

4.2. На кафедрі призначається відповідальна особа, яка має повноваження й опікуватиметься питаннями академічної доброчесності на кафедрі.

4.3. При наданні на кафедру письмової роботи (твору) науково-

педагогічний працівник, здобувач вищої освіти, письмові роботи яких підлягають перевірці програмним засобом (за вибором кафедри з урахуванням предметної спрямованості), заповнюють і підписують заяву за встановленою формою, що додається, якою підтверджують факт відсутності в письмовій роботі запозичень з друкованих та електронних джерел третіх осіб, не підкріплених відповідними посиланнями, та інформованість про можливі санкції у випадку виявлення плагіату.

4.4. Відмова у належному заповненні та підписанні заяви автоматично тягне за собою не допуск письмової роботи до захисту.

4.5. Відповідальні особи, за допомогою комп'ютерних програм, протягом 10 днів перевіряють надані роботи на наявність академічного плагіату та подають завідувачу кафедри звіт, для подальшого прийняття рішення щодо допуску матеріалів до публічного оприлюднення. Цей звіт додається до письмової роботи.

4.6. Завідувач кафедри, після отримання інформації від відповідальної особи, протягом 10 днів приймає рішення щодо допуску до публічного оприлюднення матеріалів, які не відповідають рекомендованим показникам оригінальності з відповідною фіксацією у документах кафедри.

4.7. Розгляд спірних питань з наукової етики покладаються на Комісію з питань наукової етики та запобігання академічного плагіату в академічній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

5. Відповідальність та процедури виявлення факту академічного плагіату

5.1. Науково-педагогічні працівники, докторанти, аспіранти, здобувачі наукового ступеня та здобувачі вищої освіти (зокрема щодо написання кваліфікаційних робіт спеціаліста та магістра) усіх форм навчання зобов'язані подавати науково-дослідницькі роботи для перевірки із застосуванням програмного засобу за вибором кафедри з урахуванням предметної спрямованості у порядку визначеному даним Положенням.

5.2. Науковий керівник несе відповідальність за перевірку роботи у встановлені строки, прийняття рішення про доопрацювання та повторну перевірку на плагіат, а також про допуск науково-дослідницької роботи до попереднього захисту.

5.3. Виявлення факту академічного плагіату у письмових роботах можливо:

- на етапі представлення вченому секретареві, в редакційну колегію або для розгляду на засіданні Вченої ради університету з метою рекомендації до друку - для наукових робіт (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, тощо);
- на етапі розгляду на засіданні кафедри рукописів творів викладачів, що вимагають ухвалення кафедри;
- на етапі подання на перевірку науково-педагогічному працівнику робіт здобувачів вищої освіти.

5.4. Особа, яка виявила академічний плагіат у вже опублікованих творах, що є науковими роботами (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, дисертація тощо), службовою запискою повідомляє про це проректора з наукової роботи університету.

5.5. Науково-педагогічний працівник, який виявив низький відсоток оригінальності у творах здобувачів вищої освіти, попереджає про це автора і виносить рішення про не допуск до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або про видачу нового варіанту завдання.

5.6. Виконані здобувачами вищої освіти роботи, у яких виявлено плагіат, не можуть бути позитивно оцінені або взагалі не допускаються до захисту.

5.7. У випадку використання запозиченого матеріалу без посилання на автора або джерело запозичення, кандидатська чи докторська дисертація знімається з розгляду не залежно від стадії її розгляду.

5.8. Виявлення двох і більше фактів плагіату у творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня може бути підставою для

виключення з докторантури (аспірантури) чи відкріплення здобувача від кафедри.

5.9. Виявлення фактів академічного плагіату в роботах (творах) науково-педагогічних працівників враховується при проходженні конкурсу на заміщення вакантних посад.

5.10. Встановлення фактів плагіату в уже опублікованих творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня є підставою для заборони автору включати такі твори у перелік своїх науково-методичних публікацій.

5.11. Відповідно до правил встановлених ч. 6 ст. 6 ЗУ «Про вищу освіту» до захисту допускаються дисертації (наукові доповіді), виконані здобувачем наукового ступеня самостійно.

5.12. Спірні питання, що виникають під час перевірки рукописів на плагіат вирішуються згідно цивільного законодавства.

6. Порядок подання апеляції та її розгляд

6.1. У випадку незгоди з висновком щодо виявлення факту академічного плагіату в творі, автор має право у триденний термін з моменту виявлення подати письмову апеляційну заяву на ім'я ректора університету.

6.2. Розгляд апеляційних заяв науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти здійснює комісія з питань наукової етики та запобігання плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

6.3. Голова комісії з питань наукової етики та запобігання плагіату в освітній діяльності проводить засідання у тижневий термін з моменту отримання заяви. Про дату та час проведення засідання заявник попереджається щонайменше за два дні. Якщо заявник не з'являється на засідання комісії, питання розглядається за його відсутності.

6.4. У випадку необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання комісії може проводитись у кілька етапів з розривом не більше трьох робочих днів.

6.5. Сумніви, що виникають у членів комісії, трактуються на користь особи, твір якої розглядається апеляційною комісією.

6.6. За результатами засідання комісія формує висновки, які підписує голова комісії, її члени та заявник, зазначаючи: «З висновками комісії погоджуюсь». У випадку незгоди заявника, питання вирішується згідно цивільного законодавства.

Висновки комісії зберігаються:

- щодо академічного плагіату в творах здобувачів вищої освіти – в директораті інституту, деканаті факультету;
- щодо академічного плагіату в творах науково-педагогічних працівників – у науковому відділі університету.

7. Організація діяльності Комісії з питань наукової етики та запобігання плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

7.1. Комісія з питань наукової етики та запобігання плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (далі – Комісія) є дорадчим органом, що розглядає спірні питання наукової етики та запобігання академічного плагіату в Університеті, а також виконує інші повноваження, покладені на неї Вченою радою університету.

7.2. Комісія розглядає питання академічного плагіату та вносить подання на ім'я ректора університету.

7.3. Склад Комісії призначається наказом ректора Університету.

7.4. Керівництво Комісією здійснює Голова, який призначається наказом ректора університету за рішенням Вченої ради університету. Голова Комісії автоматично входить до складу Вченої ради Університету.

7.5. До складу Комісії, окрім Голови Комісії включаються (за поданням) представники таких підрозділів Університету: представник навчально-методичної ради – 1 особа; представник науково-методичної ради – 1 особа; представник науково-дослідного відділу – 1 особа; представник

спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій – 1 особа (в залежності від кількості спеціалізованих рад); представник профспілкового комітету – 1 особа; представник студентського комітету університету – 1 особа; юрисконсульт університету – 1 особа.

7.6. Повноваження Комісії:

7.6.1 Проводить експертизу наукових робіт, методичних розробок, проектів одноособових та колективних видань всіх рівнів, що виконуються в Університеті на предмет вмісту плагіату та відповідності вимогам чинного законодавства України про захист авторських і суміжних прав.

7.6.2. Залучені до роботи комісії співробітники здійснюють профілактично-роз'яснювальну роботу, щодо недопущення проявів плагіату в навчальних, наукових, методичних розробках, в монографічних виданнях, навчальних колективних працях, в аудиторній роботі та інших можливих формах оприлюднення наукової інформації різних рівнів.

7.6.3. Забезпечує експертно-перевірочні та профілактичні заходи до проведення захистів наукових і навчально-наукових робіт всіх рівнів (дисертації, наукові доповіді, матеріали на наукові конференції, наукові фахові статті, дипломні та курсові роботи, індивідуальні навчально-дослідні завдання тощо), виконаних здобувачем наукового ступеня або відповідної кваліфікації самостійно з метою допуску.

7.6.4. Вживає заходів щодо виявлення академічного плагіату в поданих до захисту або оприлюднення роботах з метою запобігання такому оприлюдненню або публічному захисту.

7.6.5. Розглядає питання академічного плагіату і вносить відповідні подання до відповідної державної атестаційної комісії, комісій з захисту дипломних робіт, комісій з захисту курсових робіт, видавництва, спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій.

7.6.6. Розглядає апеляційні заяви науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти, у творах яких було виявлено факти академічного плагіату.

7.6.7. Виконує інші повноваження, покладені на неї Методичною і Вченою радами університету.

7.7. Комісія здійснює свої повноваження згідно з чинним законодавством України, Статутом університету та цим Положенням. Голова організовує роботу Комісії у відповідності до планів і програм, що затверджені Вченою радою університету.

7.8. Реорганізація та ліквідація Комісії здійснюється за наказом ректора у порядку, передбаченому Статутом Університету.

8. Прикінцеві положення

8.1. Це Положення набуває чинності з дня його ухвалення Вченою радою та затвердження наказом ректора Університету.

8.2. Зміни та доповнення до цього положення вносяться за рішенням Вченої ради університету, яке затверджене наказом ректора.

Голова Комісії з питань наукової етики
та запобігання академічного плагіату

А.В.Найдиш

ПОГОДЖЕНО:

Провідний юрисконсульт

О.А. Коноплянко